

Muhibbî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin), haz. Kemal Yavuz, Orhan Yavuz,

İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2016
9789751738486 (c.1), 9789751738509 (c.2), 2020 s.

Gamze Beşenk*

İslam medeniyeti dairesine girdiğimizden bu yana kadim geleneğimizin kollarından birisini de aruzla yazılan eserlerimiz oluşturmuştur. Önceleri Arap ve Fars edebiyatı örnek alınarak oluşturulan eserler, edipler tarafından yüzyıllar boyunca dilin işlenmesiyle ve ona kendi kültür giysisini de giydirerek kendini kanıtlayan bir edebiyat oluşturmuşlardır. Bununla beraber ediplere değer verip onların hamisi olan hükümdarların da rolü oldukça büyüktür. Sadece şairler değil, hükümdarlar da bu şiir söyleme geleneğine katılmışlar ve hatta kendi divanlarını oluşturmuşlardır.

Anadolu sahası dışında yer alan Çağatay sahasında Hüseyin Baykara, Hindistan coğrafyasında Babür Han, İran coğrafyasında Şah İsmail, Karadeniz'in kuzeyinde Kırımlı Gazi Giray Han, Memlük sahasında Kansu Gavri gibi Türk hükümdarları, sultan şairler olarak edebiyatımızda yer almaktadırlar. Anadolu sahasının ilk divan sahibi hükümdarı ise Eretna Beyliği'nin beyi Kadı Burhanettin'dir.

Osmanlı Devleti dönemine gelindiğinde ise yetişen birçok şairin ve edibin yanında II. Murat'tan (Murâdî) itibaren Sultan V. Reşad'a kadar hükümdarların da bu geleneğin içinde yer aldığını görüyoruz.

XI. yüzyıla gelindiğinde ise Türk edebiyatı, Osmanlı sahasında en parlak ve güçlü devrini yaşamaktadır. Bu yüzyıldaki en verimli dönem ise Kanuni Sultan Süleyman dönemine aittir. Fuzûlî, Zâtî, Bâkî, Yayha Bey, Hayalî, Nev'î gibi ede-

* Doktora Öğrencisi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul/Türkiye, gamzebesenk@gmail.com

biyatımızın zirve şairlerinin yetiştiği bir dönemde Kanuni Sultan Süleyman da *Muhibbi* mahlasıyla şiirler yazmış ve sultan şairler arasında en hacimli divana ve Türk edebiyatının “en çok şiir yazan şairi” unvanına sahip olmuştur. Ayrıca Kanuni’nin biri Türkçe diğeri Farsça olmak üzere iki divanı bulunmaktadır.¹

Arapça “hubb” kökünden gelen *Muhibbî* “sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse; dost, yâr” anlamlarına gelmektedir. Asıl mahlası *Muhibbî* olan Kanuni, bazen *Muhib*, bazen de *Muhib* mahlaslarını da kullanmış ama bunları daha çok vezin gereği tercih etmiştir.²

Prof. Dr. Kemal Yavuz ve Prof. Dr. Orhan Yavuz’un hazırlamış olduğu *Muhibbî Dîvânı*, Süleymaniye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı tarafından 2. cilt olarak basılmıştır. Eserde sayın cumhurbaşkanı ve başbakanın “takdim” yazılarının ardından hazırlayanların “Söz başı” yazısı ve “Kısaltmalar” gelmektedir. Sonrasında ise bir “İnceleme” bölümü yer almaktadır. “İnceleme” bölümünde Kanuni Sultan Süleyman’ın şairliğinden ve şiirinin özelliklerinden bahsedilmiştir.

İnceleme Bölümünde yer alan başlıklar;

-Türklerde Şiir ve Kanuni Sultan Süleyman

-Mahlası

-Etkilendiği Şairler ve Şiirlerinin Özellikleri

-Şiir Görüşü

-Benzetmeler, Güzel Buluşlar ve Dil açısından Muhibbî Divanı:

-Deyimler, atasözleri, kelimeler

-Âdetler ve cinaslı kullanışlar

-Vezin ve Kafiye

-Tarihi hadiselerin şiire aksi ve Kahramanlık Şiirleri

-Muhibbî’nin şiirlerine etkiler

-Nazire Edebiyatı açısından Muhibbî

-Devrin Şairlerine Göre Muhibbî

-Tahmis Yönü ile Muhibbî

-Naat, Münâcat ve Tevhidleri

-Muhibbî ve Türk Şarkı Edebiyatı

-Dünya Karşısında Muhibbî, Öğütleri ve Tövbesi

1 Kemal Yavuz, Orhan Yavuz, **Muhibbî Dîvânı**, İstanbul, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2006, s.24.

2 a.e., s.25.

Daha sonra divanın tenkitli metni gelmektedir. Eser hazırlanırken Muhibbî Divanının ulaşılabilen tüm nüshaları ele alınıp karşılaştırılmış ve divanın tenkitli metni ortaya konmuştur. Divanın ele alınan nüshaları şunlardır;

- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. No. 5467 (Ü1)
- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. No. 689 (Ü2)
- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. No. 1976 (Ü3)
- İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi, No. 994 (A)
- Nuruosmaniye Kütüphanesi, No. 3873 (NO)
- İstanbul Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emiri Bölümü, No. 392 (AE)
- Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, No. 3718 (BY)
- Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi, No. 2407 (M)
- Süleymaniye Yazma Kütüphanesi, Ayasofya Bölümü, No. 3970 (S1)
- Süleymaniye Yazma Kütüphanesi, Ayasofya Bölümü, No. 3971 (S2)
- Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, No. 1132 (H)
- Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, No. 994 (H1)
- Türk İslam Eserleri Müzesi Kütüphanesi, No. 1962 (T)
- Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Bölümü, No. 738 (R)

Ayrıca nazire mecmuaları, cönkler ve şiir mecmuaları da taranmış ve daha önce Muhibbî Divanı üzerine yapılmış olan çalışmalar da göz önünde bulundurulmuştur. Tüm bunların neticesinde Muhibbî Divanı 4100'den daha fazla şiire sahip olduğu görülmüştür.

Her bir şiirin sonunda o şiirin hangi nüshaya ait olduğu da gösterilmiştir. Tenkitli metin, divanın da en hacimli bölümünü oluşturan gazeliyat kısmıyla başlamaktadır. Her bir gazelin vezni başına yazılmış ayrıca kafiye harflerine göre gazeller gruplandırılmıştır. Gazeliyat bölümünden sonra sırasıyla musammatlar, rubaiyat, müfredat, matlalar ve mesneviler bölümü gelmektedir. Daha sonra “Ek Şiirler” başlığı altında bir bölüm yer almaktadır. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan No. 738 katalog numaralı nüshada yer alan farklı şiirler bulduğundan bu şiirler de “Ek Şiirler” başlığı altında verilmiştir. Çalışmanın sonunda ise “Şiirler Dizini” oluşturulup şiirlerin ilk mısraları verilmiştir. “Ek Şiirler Dizini” de sonrasında verilmiştir.

Son olarak, yapılan çalışma sonucunda medeniyetimizin en değerli şairlerinden biri olan *Muhibbî*'nin hem ulaşılabilen tüm manzumeleri toplanmış hem de divanı mürettep bir hale getirilmiştir. Emek verip ilim âlemine böylesine kıymetli bir eser hazırlayıp sundukları için sayın Prof. Dr. Kemal Yavuz ve Prof. Dr. Orhan Yavuz'a teşekkürlerimizi sunarız.